

Tanévnyitók Szegeden

József Attila Tudományegyetem

A JATE ünnepi egyetemi tanácsülésén, szombaton az 1989/90-es tanévet Csáky Béla rektor nyitotta meg. Az egyetemi oktatók, az egykori és a jelenlegi hallgatók, a helyi és a regionális politikai és tudományos élet neves képviselői mellett rangos külföldi vendéget is köszönthetett Fabio Fabbri, az Olasz Szocialista Párt szenátora, a párizsi egyetem professzora személyében.

A rektor ünnepi beszédében elemzte, hogy a jövőben miként illeszkedik be az egyetem a város közösségébe, illetve általában a felsőoktatás milyen szerepet játszon az ország életében. Hangsúlyozta, hogy az egyetemnek — az ország és az illetékes minisztériumok anyagi helyzetétől függetlenül — mindenkor erkölcsi és intellektuális függetlenségre kell törekednie. Szükséges, hogy a tanári testület tudós, nevelők autonóm közösségévé váljék. A felsőoktatás irányítása szétaprózott, rengeteg alacsony szintű jogszabály túl részletesen szabályozza. A rektor szükségesnek tartja egy egyetemi törvény elfogadását, ennek szellemében az egyetemek széles körű autonómiát kapnának. A minisztérium tisztviselői nem irányítanak operatíván a felsőoktatási intézményeket, csupán e törvény betartása felett őrködnének.

Tóth Károly egyetemi főtitkár áttekintette az elmúlt két szemeszter legfontosabb mozzanatait. Hosszasan méltatta 1988 őszének nagy jelentőségű politikai eseményét, a hallgatói demonstrációkat, amelyeken a tanzabadság biztosítását, az egyetem anyagi támogatásának növelését követelték. A hallgatók higgadt körültekintéssel, okos taktikával szervezték, szélsőségektől mentes fellépését nagy rokonszenv kísérte az ország többi egyetemén is. Ezáltal a Művelődési Minisztérium olyan engedményekre kényszerült, amelyekről korábban elzárkózott. Ily módon azokban az ügyekben is tényleges eredményről adhatunk számot — mondta a főtitkár —, amelyek csak távolabbi céljaikként szerepeltek.

Fokozatosan növekszik a hallgatók száma: jelenleg 3483 fiatal tanul a JATE-n, közülük 988 az Állam- és Jogtudományi, 1190 a Bölcsészettudományi és 1305 a Természettudományi Karon. Az elsőévesek száma 872. Az egyetemen — a SZOTE-val együttműködve —

megkezdődik a szociális szakemberek képzése, s új szakpárok (kémia — angol és fizika — angol) indulnak. Befejeződött az első kurzus a társadalombiztosítási szakjogász-képzésben, posztgraduális formában. 1989 július elsejétől három új tanszék kezdte meg működését: a Biotechnológiai Tanszék, az Optikai és Kvantumelektronikai Tanszék, valamint a Csongrád Megyei Tanácsal közösen alapított Régészeti Tanszék.

Az Állam- és Jogtudományi Karon Czucz Ottó egyetemi docens két és fél évre, a Bölcsészettudományi Karon Mikola Tibor egyetemi tanár egy évre dékáni megbízást kapott. Új tanszékvezetők az egyetemen: Tamás András (Állam- és Jogtudományi Kar), Anderléné Sajti Enikő, Ötvös Péter, Pál József, Pálffy Miklós és Trogmyer Ottó (Bölcsészettudományi Kar), Bor Zsolt, Dékány Imre, Erdélyi Lajos, Maróty Péter és Mécs Imre (Természettudományi Kar) lettek.

A hagyományokhoz híven a 60. illetve az 50. évvel ezelőtti diplomát szerzettek számára jubileumi oklevelet adtak át. Gyémántdiplomát kaptak: Necsöv József, Rubovszky János, Zsoldos Ferenc, Félegyházi Pál, Réczai László, Székely Dávid és Szigei Iván. Aranydiplomákat: Bóka Nándor, Csák István, Elek Lajos, Fogarasi János, Fogas Ernő, Hankó Vilmos, Horváth József, Kürtös Béla, Lipták János, Magyar Zoltán, Maróti László, Nagymáté József, Pap Zoltán, Prágai Béla, Rohonyi Kálmán, Tiszaváry Ernő, Tompai Mihály, Barna, Vojnár László, Völgyi Tibor János, Iványi Gergely, Kottay Ferenc, Lakner Károlyné, Szegárdy Csengery József, Varga Rózsa, Wayand Ferencné, Boromissza Ödönne, Drótos Pálné, Földi Lóriné, Körvélyessy László, Tettamanli Béla.

Címzetes egyetemi tanárrá fogadták Bernáth Jenőt és Biczók Ferencet, címzetes egyetemi docens címet adományoztak Szörényi Tamásnak és Kertész Ádámnak. A Kanyó Zoltán emlékére létesített alapítvány idei jutalmazottja — magas szintű irodalom- és nyelvvelméleti, filozófiai felkészültségéért — Kálmán C. György tudományos munkatárs. Tandori Károly egyetemi tanár, akadémikus 40 éves jubileumi jutalomban részesült.

S. I

Zeneművészeti főiskola

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozatán szintén szombaton nyitották meg az új tanévet. A zenei felsőoktatás intézményrendszere is megváltozott a nyár folyamán a decentralizálás, az önállósodás jegyében. Megszűnt a Zeneiskolai Tanárképző Intézet és annak — a fővárosi és az öt vidéki tagozat munkáját koordináló — budapesti központja. A jövőben az egyes tagozatok laza szálakkal kapcsolódnak ugyan a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolához, de ez a kötelék inkább csak elméleti jellegű kérdésekre korlátozódik. A gyakorlati munka és annak minden felelőssége a továbbiakban a tagozatokra hárul. Megszűnik a főfőiskolának, túl bonyolultnak bizonyult központi adminisztráció. Az önállóvá vált tagozatok legfőbb szerve a Tagozati Tanács lesz, melynek

tagjait a tanári kar és a diákság választja.

Weninger Richárd igazgató ünnepi tanévnyitói beszédében általános összefüggéseket szólt a zenei felsőoktatásról. Hangsúlyozta, hogy a legnehezebb feladat véleménye szerint az elmúlt negyven év talán leg súlyosabb örökségének, az ország etikai elmaradottságának felszámolása. A jelenleg tapasztalható erkölcsi zűrzavar szinte lehetetlen egyik napról a másikra tisztázni, pedig ettől függ munkánk eredménye, a magyar közösség sorsa. Különösképp nagy szerep hárul azokra, akik a művészettel, az esztétikummal foglalkoznak, így tehát a zeneszerek is.

Az igazgató külön köszöntötte a 26 új elsőéves főiskolást, akik az idei 56 jelentkező közül a legtehetségesebbnek bizonyultak

Tanárképző főiskola

Szombaton délelőtt a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola 117. tanévet Békési Imre főigazgató olyan gondolatokkal indította, melyekkel érzékletesen felrajzolta a jelen iskolával, neveléssel kapcsolatos dilemmáit. Mire nevel az iskola? „Mire neveli a mindent elhívó kisiskolást, a mindenben kételkedő serdülőt, és mire neveli az értelmes választ váró tanárjelöltet?” — tette fel a kérdést. A szépre, a jóra, az igazra? Sajnos, a kétezer éves kategóriák tartalma ma kérdéses. Nem tudjuk, mit értünk e fogalmak alatt. Vagy ha igen, hát olyan-nak kell lennünk, mint Nyilas Misi, aki ugyan kiábrándul a felnőttekből, de talán „... az elszennvedett gonoszság ellen-téte révén lesz olyan felnőtt, akinek majd szót lehet fogadni”. Békési Imre egész beszédét is idézhetném, hiszen publicisztikai értékű, ráadásul a kételkedésen túlmutató tartalmú. Hiszen válaszolni is megpróbál a kérdésre: mit jelent ma Magyarországon ez a szó: nevelés? „... tudjuk éppen az a felnőtt nevel, akaratlanul bár, aki gyermekére, tanítványaira hallgat, akit esendő embervoltában is megismerhetnek tanítványai, aki simogató, mikor a következetesség büntetését írja elő”.

A tanévnyitón bejelentették a személyi változásokat. Tizen-négyen kaptak kinevezést, húsz új oktató kezd meg munkáját az idén a főiskolai tanszéken, hét új pedagógus a gyakorlati iskolákban. Tíz oktató vonult nyugdíjba az elmúlt évben, s tizenhárom távoztak el a főiskoláról. A hallgatók közül tizenheten részesültek a tanévben Népköztársasági ösztöndíjban. A Tudományos Diákköri Tanács „Pro Scientia” akadémiai aranyéremmel jutalmazta Lipták Emília magyar — orosz szakos általános iskolai tanár dolgozatát, a Bács-Kiskun Megyei Tanács díját nyerték Beálló Veronika,

Kiss Gabriella és Kühn Klau-dia, a főiskola volt hallgatói.

A tanévnyitó legünnepélyesebb pillanatai azok voltak, mikor a főigazgató kiosztotta a nyugdíjas pedagógusoknak járó díszokleveleket. Rubin oklevelet kapott Kampis Sarolta és Turcsányi Istvánné. Vasoklevelet Kovács István, Krizsanyecz Károlyné, Németh Edit és Szamosi Elemérné Horváth Anna. Gyémánt oklevelet vehetett át Bana Iván, Bolyai Mihály, Dévényi Ilona, Farkas Endre, Kiss László, Virgil, Mendöl Tiborné, Molnár Piroska, Petényi József, Regőczy Anna, Regős József és Szentmáry Kálmánné, Szabó Erika. Arany oklevelet kapott Balint Istvánné, Jankó Éva, Bellay Lászlóné, Szigei Magda, Bellay László, Biczók Ferenc, Császár Jánosné, Dsida Irma, Csonka Ferencné, Major Jolán, Czimer Lászlóné, Kovács Mária, Dévényi István, Draskovits Pálné, Rédlly Rózsa, Göndör Ferencné, Kimmel Katalin, Hetei József, Jankó Györgyné, Simon Katalin, Katona Mária, Kenessey Ferencné, Horváth Sarolta, Kesserű Sándorné, Rác Katalin, Koltai Jánosné, Tóth Györgyi, Kovács Györgyné, Papp Margit, Kovács Józsefné, Válo Lenke, Kürti (Kreofil) Béla, Nagy Jánosné, Vőneki Borbála, Németh Lajos, Pataki Ferencné, Méri Ilona, Patonai Ervinné, Ágoston Ilona, Párducz Béláné, Eicher Erzsébet, Szőnyi József, Takács Károlyné, Petrik Sára, Tóth Béla Zoltán, Tóth Gáspár, Szittner Borbála, Varga Dezső, Varju Sándor, Várnagy László, Weber Mihály, Zöldy Istvánné, Baumann Emerencia.

Az 1989–90-es tanévre felvett 551 nappali tagozatos, 679 levelező hallgató — ahogy a főigazgató is reméli — „... a négy év alatt polgárává válhat e egyszerű, régi intézménynek, s polgáraivá az általuk épített, európai, magyar államnak.”

P. E.

Kégli

Dezső egyetemista létének első felvonását nyolcágas kollégiumi szobában lakva élte meg. Bár szerette a jó bulikat, a pezsgő élet áldásait, idővel felerősödött benne az intim órák meghitt eltöltésének igénye. Szűkös anyagi körülményei ellenére inkább némileg önállóbb zugra vágyott.

Kezdő lévén — néhány sör fejében — Gerzsonra bízta az albrélet felkutatásának feladatát. Barátja sokat látott csepeli ifjoncként nem törődött a komfort áldásaival; elsősorban főbérő nélküli, kocsmaközi szobát kerest.

Néhány nap elteltével — a konyakos márnak örven-dező — Gerzson elismerést nem tűrő hangon tudatta:

— Hálátlan küldetésemet teljesítve jelentem: megtaláltam! Míg Dezső ígéretéhez híven sorra rendelte a söröket, leendő lakótársa az „al-bis” ismérveit vette számba:

— A belváros szíve táján olyan helyet találtam, mely bizonyára fölülmúlja csapongó képzeleted legvadabb kirándulásait is. Ezentúl saját bőrödnön tanulmányozhatod a 20-as évek avantgárdjának életkörülményeit. Gyökerestől elszakadhatsz közepes-tálybeliséged átkaitól.

Beköltözésük napján igazolódta Dezső balsejtelméi, de mint leendő rendező, egy eljövendő nagy sikerű dráma díszleteit vélte felfedezni az „ehte proli milió” láttán.

*

Főbérőjük, a megnyerő fellépésű, ám velejéig züllött, a tanárképzőt levelezőn végzett nevelő három árva nevelt Copperfield, Dávid-i körülmények között. Jól jövedelmező tevékenységét az újdonsült lakók pénzével kívánta kiegészíteni. Később az addig lomtárnak használt garázst kiadva, jó kapcsolatairól révén újabb albérlokra tett

szert, két felnőttnek minősített árva személyében.

Ami Dezső és Gerzson ott tartózkodását illeti, azt mondhatnánk, a minden hájjal megkent gonosz mostoha elnyerte büntetését: a kemény tél s a rossz olajkályha eredményeként Gerzson — ezúttal józanul, igaz szerelemtől vakon — begyűjtött és majdnem felégette az albréletnek kinevezett lakrészt. A történet után egy esetleges bírósági eljárástól tartva „Gizi néni” nagyvonalúan eltekintett a kártérítéstől. Lassóiban főbérő nélküli, kocsmaközi szobát kerekadtak.

*

A négyszer hármas szoba ablaka a konyhának használt előtérre nézett. Az örökös félhomályban csupán a meztelen izzó alá tolt kis asztalon lehetett olvasni; az állandóan vizes falakról folyamatosan pergő vakolat lehetetlenné tette a helyiség takarítását. A legsötétebb sarokban egyre több kacat gyülekezett: törött székek — melyek a lakók hatványkilós súlya alatt roskadtak össze —, penészedő szőnyegek, a váratlan tönkrement porszívó és rezsó. A húszéves szovjet hűtő a gázbojlerrel egyetemben szintén kilehelte lelkét.

Dezső joggal érezhette úgy, hogy minden általuk okozott kár a főbérő által előre kiszámított sorrendben követi egymást. Az, hogy végül Gizike nem nyújtotta be a számlát, csupán a tűznek volt köszönhető.

Mikor végül szerencsén megúszták e kalandot s elköztötek, fájó szívvel hallgatták a nehéz kapu csapódását háttuk mögött. Megszerették a mindig körülöttük legyekedő kölyköket, akik kopott ruhácskáikban mindig éhesnek bizonyultak.

Neznát Milán

A közoktatás is ludas...

Többször hallottam és olvastam mostanában arról, hogy a természettudományos tárgyak iránt egyre csökkenő érdeklődést mutatnak a középiskolából kikerült diákok. Ezzel a problémával kerestem meg Szendrei János professzort, a Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola matematika tanszékének vezetőjét. Kinek jömagam is köszönhetem természettudományos ismereteim és gondolkodásom formálódását.

— Professzor úr, milyen tapasztalatai vannak az elmúlt néhány évben a diákok természettudományos érdeklődésével kapcsolatban?

— Az elmúlt évek tapasztalatai szerint, főiskolánkon és általában a magyar felsőoktatásban kevesebb a természettudományos szakokra jelentkező. Ez részben a tanulólétszám általános csökkenésével magyarázható, másrészt az ilyen szakok felvételi keretszámainak növekedésével. Ez okozta a látszólagos hiányt. Eppen ezért az egyetemek és a tanárképző főiskolák is a szakpárok újabb kombinációival próbálták megoldani a kérdést: például real — human párosítással. A matematika — idegen nyelv szakpárra felvételizőknél pontszáma jóval magasabb, mint például a matematika — fizika szakra jelentkezéskor.

— Ugy tudom, hogy nem csupán látszólagos a hiány...

— Ez egy általánosabb problémakör része. A magyar felsőoktatás szerkezete olyan,

hogy az abba bekerülők körülből kétharmada a matematika és fizika tárgyak legalább egyikéből felvételizik. Ez azt jelenti, hogy lényegesen nagyobb arányban kerülnek be a felsőoktatásba az ilyen érdeklődésűek, azokkal szemben, akik nem e két tárgy valamelyikével szeretnének foglalkozni. Például természettudományos középiskolai felkészültséget feltételez a műszaki, közgazdasági, orvosi egyetemre, az egyetemek természettudományi karainak egy részére való bejutás. Ugyanakkor a középiskolásoknak nem a kétharmadát teszik ki az e két tárgy iránt érdeklődők. Legjobb esetben is csak a felét. Tehát a középiskolások

egy kisebb részéből kell a felsőoktatás nagyobb hányadát feltölteni. Ez a magyarázata a humán tárgyakkal kapcsolatos túljelentkezésnek, és annak is, hogy a pedagóguspályára készülő között vannak olyanok, akik nem pedagógusként helyezkednek el.

— Napjainkban sokszor emlegetik a tudás leértékelődését. Milyen mértékben játszik ez szerepet?

— Valóban leértékelődött a tudás — ahogy ezt mondani szokták. Ebben látom a magyarázatát annak, hogy a természettudományos szakokra jelentkezők közül sokan nem tudnak megfelelni a követelményeknek. Tudniillik e tár-

gyak elsajátítása több energiát, nagyobb erőfeszítést igényel, és úgy érzékelem, hogy ezen a területen hanyatlás mutatkozik az utóbbi időben. Egy másik tapasztalatom, hogy a preferált pályákra nem igazán a középiskolák készítik fel a diákokat, hanem különböző tanfolyamok, illetve magántanárok.

— Akkor itt nemcsak a diákok, hanem a közoktatás is ludas?

— A közoktatás egyik nagy feladatának tartom, hogy az abban elért teljesítményekkel legyenek eredményesek a diákok, és ne kelljen ehhez külső segítséget igénybe venni.

Podmaniczky Szilárd

Megy a fecske, jön a vadlúd

Csendesen ver a tó szíve. Cseperegő reggelen hűvös szél simogatja a kopottas tanyák falát — őszi szél... Szeptember 8-a. Kisasszony napja volt, ősz, pogány őszkedő nap. „Fecskehajtó Kisasszonynak” is nevezik, hiszen e naptól kezdve indulnak útra fecskéink.

A törpegémek erős mozgásban vannak, hangoskodnak, valamire készül máskor oly óvatos — nemzetségük. Ki tudja...? Ilyenkor, madárvonulás idején, sok-sok „mögmagyarázhatatlan” madárviselkedést tapasztalhat fül és szem a fehér-tói „madárszállóban”

Vándorsólyom úzi, zaklatja a récéket, de azok bombaként csapódnak a vízbe; hoppon maradt a vadász. Kabasólyom-pár vág a partifecskeké közé, ijedt hangzavar... egyik karmaiban viszi a vámot.

Régen hallott, kedves ismerős hangok erősödnek hirtelen a Tisza felől: gá...gá...gá...gá... mostan megünn világgá... Kicsit nehéz öröm — megjöttök az idei ősz első vadlibái... Egy csapat vetési lúd... sietős, zuhanó szárnyalással, türelmetlenül landolnak; hosszú út lehet mögöttük, látszik a fáradtság mozgásukon. Talán a Kárpá-

tokon át egyróptében érkeztek, s most itt úszkálnak, fürdenek, laznaokolnak a szegedi madárszálló vizén.

Sietve gyújtom a motort, hogy „elmondhassam” a hírt Olvasóinknak... a Postakocsi csárdánál int a Pásztor, s mondja is már: „Jelelő fordul man az esztendő — megy a fecske, jön a vadlúd!” — az előbb gyöttek igaz a Vándorok!” S milyen igazuk van... lúdnak, embernek... ezek a hírek léleknyugtatóan szépek, nem úgy, mint más vándorlások... más emberek...

Csizmázia György